

Sakin, bilgece ve ‘mutlu’ bir yolculuk

Kitaplarıyla ‘insanları ve dünyayı kucaklayan’ Hermann Hesse, öykü, felsefi metin ve anılarından bir seçki olan ‘Mutluluk’ta iyi yaşamın ve ruhu arındırmanın koşullarını ortaya koyuyor.

DENİZ YILMAZ

Sadık okurlarından biri, Hermann Hesse’ye yazdığı mektupta, “İnsanları ve dünyayı kucaklıyorsunuz” demişti. Çok doğru bir benzetmeydi bu. Hesse’nin hangi metnini okursanız okuyun; anlattığı konu ne kadar acıklı veya can sıkıcı olsa da okurunun bahsettiği bu kavrayış mutlaka kendisini gösteriyor.

İlkençlik yıllarında babasının baskısı ve savaş yüzünden ağır bunalımlar geçiren, Doğu kültüründen beslenip iç dünyasını zenginleştirmeyi, insanları ve doğayı sevmenin önemiyle bir kez daha yüzleşen Hesse, kişilere kendi yaşamlarını kurtarması ve çevresini güzelleştirmesi için sürekli çağrıda bulundu. Bunları romanlarında, öykülerinde, denemelerinde, politik metinlerinde ve eleştiri yazılarında sürekli işledi.

1900’lerin ilk yarısında yerleştiği İsviçre’de, ülkesi Almanya’da boy veren milliyetçiliği ve militarizmi eleştiren Hesse; **hümanizmi, doğayı ve barışı savundu.** Kısacası okurunun dediği gibi ‘insanları ve dünyayı kucaklayan’ metinler kaleme aldı. Bunlardan biri de öykülerinden, felsefi metinlerinden ve anılarından bir seçki olan ‘Mutluluk’tu.

BİR ŞENLİK YÜRÜYÜŞÜNÜ ANDIRAN METİNLER

Hesse’nin 1944-1956 arasında kaleme aldığı düzyazılardan örnekler içeren ‘Mutluluk’, yazarın gözlemlerini ve iç yolculuklarını yansıtıyor. Totalitarizm eleştirilerinin yanı sıra portre yazıları, doğaya ve insanlara ilişkin düşünceleri, ölüm-yaşam ikiliğine dair fikirleri, bireyin gerilimleri ve huzuru, var oluş ve yok oluş üzerine metinler yer alıyor kitapta.

Sakin bir yürüyüşü andıran yazılarında Hesse, her adımda etrafında olup bitenleri gözlemliyor; gerçekliği zihninde tartıp bilgece yol alıyor. Bireye odaklanıyor, onun başkalarıyla birlikteliğini tartışıyor ve ardından, **iyi yaşamın ve ruhu arındırmanın koşullarını ortaya koyuyor.**

Hesse, bazen hatıralarına yöneliyor, ‘katmerli savaş yıllarına’ ya da verdiği savaşlara, altında oturduğu ya da gölgesinden esinlendiği ağaçlara dönüp bakıyor. Değer kavramı üzerine düşündüğü nicelikler dünyasında, niteliklere ve etiğe dair kalem oynatıyor. Sonra bulutların arasına dahiıyor, dağlara çıkıyor, düz-

lüklerde geziniyor, şenlik yürüyüşlerine katılıyor. Kaleme almasının üzerinden yaklaşık 50 yıl geçtikten sonra dizelerinin genç bir adam aracılığıyla kendisine dönüp gelişine tanık oluyor.

‘Mutluluk’taki metinlerde insan, dünya ve doğa ön planda. Haliyle kişilerin birbiriyle, doğayla ve yeryüzüyle ilişkisi de. Sonra sözü bireyin yalnızlığına ve gerçek servetine getiriyor yazar: “Yalnızlığım ne dar kapsamlı ne de boş bir yalnızlıktır; (...) uzayında sonsuz büyüklükte bir dünya parçası vardır ve her şeyden önce bu yalnızlığın içi boş değildir. İmgelemlerle dolup taşar. Kazanılmış servetlerin korunduğu bir hazine odası, ben’leşmiş bir geçmiş, özümsemiş doğadır.”

Küçük olaylardan büyük öyküler çıkaran, büyük olayların ise fazla abartılmaması gerektiğini düşünen Hesse, insanların otoritelerle ve tiranlarla kurduğu ilişkiyi sorguluyor, bu sorguyu da bir oyuna dönüştürüyor. “Uçurumlar ve gizler dünyasının, şiiri ve zararsız yaşamı kuşatıp karartmasından” dem vuruyor.

Hesse’nin 1949’da kaleme aldığı ‘Mutluluk’ başlıklı deneme ise kitabın lokomotifidir; neredeyse anlattıklarının bir özeti ya da hemen hepsini içeren bir metin. İçinde öykü var, etik var, yaşam var, satır aralarında politika ve yazarın çağına dair yorumları var. Fakat her şeyden önce, mutluluk sözcüğünün Hesse’ye çağrıştırdıkları var: “Sözcükler içinde mutluluk sözcüğünü hep sevmiş, işitmekten hoşlanmışımdır. (...) Öyle bir şey içeriyordu ki altını anımsatıyordu insana; gerçekten de bereketliliğinin ve anlam dolu oluşunun yanı sıra kendine özgü bir parıltısı vardı, bulut içinde çakan şimşek gibi kısa bir heceyi kendine yurt edinmişti.”

Hesse, ‘Mutluluk’ta her zamanki sakinliği ve bilgeliğiyle yol alırken mutluluğun her şeyden evvel, insanın kendisinde başladığını ve yaşamın iyi ya da kötü seyretmesinin de çoğunlukla kişiye bağlı olduğunu anlatıyor. ■

MUTLULUK

Hermann Hesse
Çeviren: Kâmuran Sıpal
Yapı Kredi Yayınları, 2021
176 sayfa, 26 TL.